

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

การชนไก่ถือได้ว่าเป็นวิถีวัฒนธรรมของคนไทยมาแต่อดีตยาวนาน การชนไก่ในประวัติศาสตร์ไทยซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับกันมากที่สุดคงหนีไม่พ้นเรื่องราวเล่าขานทำดีไก่เอาน้ำนาคในเมืองในวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชสมัยเมื่อครั้งยังเป็นเชลยอยู่กรุงหงสาวดีจากบันทึกที่ปรากฏในหนังสือของประยูร พิธานาคะ (2513, หน้า 64-65) มีใจความในตอนหนึ่งว่า

“และ ในขณะที่ไก่ของสมเด็จพระนเรศวรกับไก่ของพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีกำลังชนกันอย่างทรหด ต่างตัวต่างก็เข้าจิกตี ฟาดแข้ง แทะเคียวกันอย่างไม่ลดละ ฝ่ายทางเจ้าของไก่คือสมเด็จพระนเรศวรและพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีพร้อมทั้งข้าราชการบริพารทั้งหลายที่เสมอนอก ก็เขม็งมองด้วยความตั้งอกตั้งใจ ผู้ที่ปากเปราะหน่อยก็ตีปากร้องสนับสนุน ไก่ข้างฝ่ายเจ้านายคนเป็นที่สนุกสนานอย่างคาดไม่ถึง ในขณะที่ไก่ฟาดแข้งกันอย่างอุตลุดพลวัน สายตาของผู้ดูทุกคู่ต่างก็เอาใจช่วยและแทบว่าจะไปชนแทนไก่เสียก็ว่าได้ คล้ายกับว่าไก่ชนกันไม่ได้ตั้งใจคนเมื่อทั้งสองไก่พัวพันต่อสู้อยู่พักหนึ่ง ไก่ของพระมหาอุปราชก็มีอันล้มกลิ้งไปต่อหน้าต่อตา ไก่สมเด็จพระนเรศวรกระพือปีกอย่างตระหง่านแล้วขึ้นเสียงไซ้ พระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีถึงกับสะอึก สะกอดพระทัยไว้ไม่ได้ ก็หลุดพระโอษฐ์ออกมาทันทีว่า ไก่เชลยตัวนี้เก่งจริงหนอ ทันทีที่พระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดียังมีทันหลุดพระโอษฐ์จบ สมเด็จพระนเรศวรทรงตรัสตอบออกไปทันทีว่า อ้าวว่าแต่พนนาคเดิมพันเลย ถึงจะชนเอาบ้านเอาเมืองกันก็ยังได้”

วัฒนธรรมการชนไก่ปรากฏให้เห็นนอกจากหลักฐานภาพวาดเกี่ยวกับการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเล่นชนไก่กับพระมหาอุปราชที่เมืองหงสาวดีที่เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระวิหารวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์ จังหวัดเชียงใหม่ วาดโดยช่างในสมัยรัชกาลที่ 4-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดมหาธาตุ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย เป็นภาพวาดดังกล่าวแสดงถึงชีวิตของชาวบ้านที่ล้อมวงเล่นชนไก่จนเป็นวิถีชีวิตด้วยและกลายเป็นแรงผลักดันจิตใจให้ศิลปินวาดภาพรูปชาวบ้านเล่นชนไก่ออกมา (อภิรักษ์ รัตนวราหะ, 2543 ก, หน้า 9)

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีงานประติมากรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมการชนไก่ในภาคต่าง ๆ เช่น รูปแกะสลักไก่ชนด้านข้างหีบบริจาคของวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย นอกจากนั้นที่วัดเวณ

คำบลป่าว อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีตุ๊กตาดินเผาเป็นรูปเด็กไว้ผมจุก มือข้างหนึ่งอุ้มน้อง อีกข้างอุ้มไก่ ชาวบ้านเรียกกันว่า “เจ้ามรรคผล” เป็นตุ๊กตาเสียบบาลที่ชาวบ้านสร้างถวายแก่บน “หลวงตาเขียว” พระพุทธรูปในวิหารเก่าซึ่งประชาชนในแถบนั้นนับถือ เชื่อว่าเป็นของแก่นบน สำหรับเรื่องไก่ชน) (วิเชียร ณ นคร, 2542, หน้า 1831)

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือวัฒนธรรมการชนไก่เป็นที่รู้จักกันอย่างดีดังปรากฏในตำนานพระรถเมรีจากในวรรณคดีเรื่อง พระรถเสน ตอนที่พระวิญญกรรมแปลงกายมาเป็นลูกไก่เพื่อให้พระรถเสนนำไปเลี้ยงไว้เป็นไก่ชน พระรถเสนนำไก่ชนออกทำพนันกับ ไก่ชาวบ้านเพื่อแลกข้าว นำไปเลี้ยงป่าและแม่ที่ลูกนางยักษ์จับขังไว้ ไก่ชนพระรถเสนไม่เคยแพ้ใครเพราะไก่เป็นพระวิญญกรรมแปลงกายมาจนกระทั่งมีกษัตริย์เมืองหนึ่งที่โปรดไก่ชนมากและได้ทำพนันกับพระรถเสนที่เจ้าเมืองกุฉารนคร พระรถเสนรับอาสาสู้โดยเอาศีรษะเป็นเดิมพัน การชนไก่ปรากฏว่าพระรถเสนชนะ นับเป็นวรรณคดีอีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของสังคมแบบไทย ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการเล่นการพนันจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกลักษณะนิสัยของตัวละครที่เป็นนักการพนันจะแสดงพฤติกรรมของตนเองออกมาอย่างชัดเจนว่ามีความกลัว กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว จริงจัง โกรธหลง เฉลียวฉลาด และมีเล่ห์เหลี่ยมกลอุบายในการเล่นการพนันอย่างไร ซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้างวรรณกรรมไทย และยังทำให้ทราบสภาพสังคมไทยในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี (อภิชัย รัตนวราหะ, 2543 ก, หน้า 3-4)

บทบาทของการชนไก่แต่เดิมนั้นมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อสันทนาการที่ได้ความสนุกสนานบันเทิงใจ รวมทั้งความตื่นเต้นและเร้าใจหลังฤดูเก็บเกี่ยวและหลังการหว่านไถนา หรือในเทศกาลต่าง ๆ ก็จะนำไก่ที่เลี้ยงไว้มาไล่กันเล่น เมื่อเห็นไก่เหนื่อยก็พักให้น้ำ หากตัวใดสู้ไม่ได้ก็จับเล็กกันไป ก่อนนำไก่มาชนก็ต้องจับไก่มาเปรียบเทียบกันก่อนว่ามีขนาดเท่ากันหรือไม่ ถ้าไก่มีขนาดใกล้เคียงกันก็ปล่อยให้ตีกัน หากไก่ได้รับบาดเจ็บก็จะใช้สมุนไพรรวมถึงขมิ้นกับปูนแดงผสมกันทาแผลเป็นการรักษา ทิ้งไว้ 2-3 วัน ก็หายเป็นปกติ การชนไก่ได้ขยายเครือข่ายเรียนรู้และสร้างความนิยมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านในสังคมไทย ยี่สิบกว่าปี ไก่ชนได้รับการยอมรับเป็นกีฬาที่โปรดปรานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพนันเข้ามาเป็นส่วนใหญ่ ในสมัยก่อนบ่อนไก่ชนที่มีการพนันจะมีอยู่มากมายเกือบทุกตำบลหรืออำเภอ สาเหตุเพราะในสมัยนั้นการชนไก่เป็นเรื่องที่กฎหมายมิได้บังคับไว้สามารถเล่นได้โดยเสรี (อภิชัย รัตนวราหะ, 2543 ข, หน้า 3-4)

การพนันชนไก่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีบทบาทของรัฐเข้ามาแทรกแซง เราพบบทบาทดังกล่าวของรัฐตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตามที่ปรากฏในกฎหมายเข็ชบาลสมัยกรุงศรีอยุธยา

มาตรา 76 ซึ่งกำหนดโทษของข้าราชการ ขุนนางที่คบกันเล่นไก่ไว้ว่า “อนึ่งลูกขุนผู้ใดคบกันกินเล่า เล่นเบี้ย เล่นไก่ มีผู้รู้เห็นให้สักลงถ้าดาบถ้าขุนสนมไปคบลูกขุนทหาร โทษถึงตาย” (เสนีย์ ปราโมช, 2510, หน้า 7)

ถึงแม้รัฐจะเข้ามาแทรกแซงการชนไก่แต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การพนันชนไก่ ก็ยังคงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากพระราชกำหนดใหม่ มาตราที่ 42 ในกฎหมายตราสามดวง ความว่า (กรมศิลปากร, 2521, หน้า 769-770)

“.....ทุกวันนี้ชนไก่พนันกัน เอามีดยกทำให้ชนถึงแก่ชีวิตบ้างลงที่เอามีดผ่าศีรษะไก่ไข โลหิตออกบ้าง ลงที่แทงกันดาบอดทั้งสองข้าง เขบตา ถ่วงหูบ้าง ให้น้ำหักปีกตะเกียบเสียบบ้าง ลงที่สาธยายเมื่อมาให้กิน บ้างกลับชนะเปนแพ้ คิดอุบายเอาแต่ทรัพย์สินเป็นอนาปรโยชน เกิดวิวาท กันเนื่อง ๆ จึงมีพระราชาองค์การมานับลุลสุรสีห์นาหาดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า.....ห้ามอย่าให้ผู้ใดฯ คบหาชักชวนกัน ชนไก่ ชนนกคุ้ม ชนนกกระทา ชนนกศรีชมพู่ แลจับปลาให้กัดฟันกันเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมีฟังจับได้พิจารณาเปนสัจ จะให้ลงพระราชอาชาขบเขียนปรับไหมตาม โทษานุโทษ”

การพนันชนไก่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ได้แพร่หลายอย่างกว้างขวางในกลุ่มคนต่าง ๆ แม้กระทั่งในกลุ่มพระภิกษุดังปรากฏในวรรณคดีไทยบางเรื่อง เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า (อภิชัย รัตนวราหะ, 2543 ข, หน้า 10)

แม่ลูกไปถึงบ้านกาญจนาบุรี	ทองประศรีบอกลูกว่าพ่อเอ๋ย
ในเมืองนี้มีคนที่คุ้นเคย	แล้วเดินเลยไต่ถามเนื้อความไป
ด้วยผิวเคยบอกเล่าแต่เก่าก่อน	ว่าญาติมีคอนเขาไก่ชน
ในวโรกาสนิราศสุพรรณ ได้กล่าวถึง การชนไก่ไว้ว่า	
ตะวันเย็นเห็นพระพร้อม	ล้อมวง
ดิปะตะตะกร้อกรง	คู่ได้
สมภารท่านก็ลง	เล่นสนุก ขลุ่ยแซ
เข้าข้างต่างอดไอ้	อกให้ใจหาย
หยุดตะกร้อล้อไก่ตั้ง	ตีอัน
ผ้าพาดบาตรเหล็กพนัน	เหน็บรัง
ไก่แพ่แร้วขฟัน	ฟัดอุบ ทุบเอย
เจ้าวัดคัดเรือตั้ง	แต่งเหล่นเย็นใจ

จากกลอนดังกล่าวข้างต้นบรรยายว่าเมื่อสุนทรภู่เดินผ่านถึงวัดเจ็มเงาโพ ก่อนที่จะไปถึงเมืองสุพรรณได้เห็นพระล้อมวงเล่นตะกร้อและพนันไก่ชน โดยเอาผ้าพาดหรือสังฆาฏิและบาตร

เหล็กเป็นเค็มพัน และในที่สุดก็แพ้เสียบาตรและผ้าสังฆาฏิไป ด้วยเหตุที่พระภิกษุสงฆ์ในสมัยนั้น นิยมชมชอบในการเล่นการพนันไก่ชน ซึ่งคำสอนพระพุทธศาสนาถือเป็นหนทางแห่งอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศห้ามมิให้พระภิกษุสงฆ์ประพฤติปฏิบัติตนในทางเสื่อมเสียและอบายมุขต่าง ๆ ความว่า (อภิชาติ รัตนวราหะ, 2543 ข, หน้า 12)

“...ภิกษุประพฤติเป็นพาลคบเพื่อนทำอนาจารการลามก สูบฝิ่น สูบกัญชา เสพสุรา บำหรัน กินน้ำเตลมา เหล้าอุ กินช้างค้ำ เทียวตึงวิ่งราว ไม่มีหิริโอตตปละ แลเป็นนักเลงเล่นการพนัน ชนนกเขา ชนไก่ วิ่งวัว วิ่งควาย เล่นโบถั่ว หวย กำตัด เล่นปลากัด ดัดทุเรียน โทกสัระ ห่มผ้าขาว สีส้มพู่ แลเที่ยวงานมหรสพ เกียตเสียดแทรกผู้หญิง แลนั่งพูดกับผู้หญิงในที่ลับสองต่อสอง ส่องเสพเมถุนธรรมกับบุรุษสตรีจนถึงชำเรา.....”

ทั้งนี้ เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่พระภิกษุสงฆ์อื่น ๆ ต่อไปได้ ทางรัฐจึงได้กำหนดโทษโดยการเขียน 50 ที และให้สึกจากพระภิกษุแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้ประพฤติปฏิบัติในทางแห่งอบายมุขนั้น การลงโทษดังกล่าวจะครอบคลุมไปจนถึงเจ้าหน่อกษัตริย์ เจ้าอาวาส ทั้งในกรุงนอกกรุงทุก ๆ พระอารามที่ไม่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนพระภิกษุสงฆ์ให้อยู่ในระเบียบวินัยแห่งสงฆ์ด้วย

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการชนไก่จากการบทรกแข่งของรัฐบาลอย่างชัดเจนหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เมื่อรัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมการตั้งบ่อนไก่ชนโดยออกพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ว่า “การเล่นการชนไก่เป็นการพนันต้องขออนุญาตจากทางราชการจึงจะเล่นได้” โดยจัดการพนันชนไก่เป็นการพนันประเภท ข. ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เล่นได้โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (มาตรา 4 วรรค 2-3) ในการจัดให้มีการชนไก่ ผู้ที่เข้าร่วมเล่นการพนันอยู่ด้วยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นเล่นการพนัน (มาตรา 5) ผลการออกกฎหมายบังคับทำให้กีฬาชนไก่เริ่มลดลง นอกจากนี้ ในยุคสมัยเชื่อบุชาชาติพันธุ์ในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ยังได้ประกาศให้เลิกเลี้ยงไก่ชนและส่งเสริมการนำ ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น พันธุ์ฮอสตราลอฟ และพันธุ์โรดไอส์แลนด์เรด มาทำการผสมพันธุ์กับ ไก่ชน ที่ชาวบ้านเลี้ยงกันอยู่จนกระทั่งกลายเป็นไก่พันธุ์ทาง ไก่ชนเลือดแท้ในยุคสมัยนั้นจึงมีเหลือแอบเลี้ยงกันบางแห่งเท่านั้น ทำให้วงการไก่ชนของไทยซบเซาลงไป ครั้นถึงรัฐบาลนายควงอภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีจึงได้มีการฟื้นฟูกีฬาไก่ชนขึ้นมาอีก ในปี พ.ศ. 2525 กระทรวงมหาดไทยโดย พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ มินโยบายไม่ให้ประชาชนเล่นการพนันไก่ชน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกติกา พ.ศ. 2525 ซึ่งส่งผลกระทบต่อวงการไก่ชนและการพนันไก่ชนมาจนถึงปัจจุบัน

การชนไก่จึงเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงมาตั้งแต่อดีตยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน แต่การชนไก่ก็มีความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมาโดยตลอดเช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาว่า การพนันไก่ชนในภาคตะวันออกเฉียงมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมาได้อย่างไร กระบวนการพนันไก่ชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และการพนันชนไก่ในปัจจุบันยังมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมของภาคตะวันออกเฉียงมาหรือไม่และอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและบทบาทของการชนไก่ในบริบทสังคมภาคตะวันออกเฉียงมา
2. เพื่อศึกษากระบวนการพนันชนไก่ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันของเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพนันชนไก่กับบริบททางสังคมของภาคตะวันออกเฉียงมา

ตะวันออกเฉียงมา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังต่อไปนี้

ขอบเขตพื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ศึกษาสนามไก่ชน (บ่อนไก่) รวมถึงบ่อนไก่ที่เปิดในระดับชาวบ้านที่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ (บ่อนป่า) สถานที่เลี้ยงไก่ชน หรือที่เรียกว่า ชุ้มไก่ ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงมา ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด มีกิจกรรมเกี่ยวกับการพนันไก่ชนอย่างกว้างขวางในแต่ละจังหวัด

ช่วงเวลาในการวิจัย

เริ่มจากยุคสมัยเก่าตั้งแต่ปลายสมัยรัชการพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่รัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมการตั้งบ่อนไก่ชน โดยออกพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ว่า “การเล่นการชนไก่เป็นการพนันต้องขออนุญาตจากทางราชการจึงจะเปิดเล่นได้” โดยจัดการพนันชนไก่เป็นการพนันประเภท ข. ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เล่นได้โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (มาตรา 4 วรรค 2-3) ในการจัดให้มีการชนไก่ ผู้ที่เข้าร่วมเล่นการพนันอยู่ด้วยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นเล่นการพนัน (มาตรา 5) จนถึงยุคสมัยใหม่ที่เป็นปัจจุบัน

ขอบเขตในด้านเนื้อหาของการศึกษา

โดยศึกษาถึงกระบวนการของไก่ชนในปัจจุบัน ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนของการเลี้ยงไก่ชน การเกิดสนามชนไก่ การตีไก่ การพนัน ประเพณีความเชื่อของผู้คนในวงการไก่ชน และบทบาททางสังคมของผู้เกี่ยวข้องเครือข่ายการพนันกับการชนไก่ เครือข่ายทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนอุดมการณ์ของผู้คนในกระบวนการไก่ชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ในสังคมไทย ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อสรุปในแบบทฤษฎีติดดิน (Grounded Theory)
2. ขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพนันไก่ชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับไก่ชนให้สอดคล้องกับ

สังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ไก่ชน หมายถึง ไก่พันธุ์ที่เลี้ยงไว้ใช้สำหรับกีฬาชนไก่เป็นหลัก

การพนันชนไก่ หมายถึง กระบวนการแสวงหาผลประโยชน์จากการนำไก่มาตีกัน ในบ่อนไก่ชน ทั้งบ่อนไก่ชนที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาต โดยเริ่มตั้งแต่การเปรียบคู่ไก่ชน การกำหนดคอกคิกในการชนไก่ การเดิมพัน การเล่นพนันและต่อรองเดิมพัน

สนามชนไก่ หมายถึง บ่อนไก่ หรือสถานที่เล่นไก่ชน

บ่อนไก่ หมายถึง บ่อนไก่ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น เป็นบ่อน

ผิดกฎหมาย

ซุ้มไก่ หมายถึง สถานที่เลี้ยงไก่ จะมีพื้นที่เท่าใดก็ได้ แต่ต้องมีบริเวณใช้ฝึกซ้อมไก่ นำไก่ออกตากแดด ออกกำลัง เพื่อเตรียมการให้ไก่ออกไปชนได้

มือน้ำ หมายถึง ทำหน้าที่พี่เลี้ยงไก่ เป็นผู้ปฐมพยาบาลไก่ ดูแลไกรักษาไก่อบาดเจ็บแก้ไขให้ฟื้นคืนสภาพเดิมได้โดยเร็ว และบำรุงไก่ในระหว่างพักยกช่วงชนไก่

บทบาท หมายถึง สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามทั้งที่เป็นตามหน้าที่และไม่ใชหน้าที่

การดำรงอยู่ หมายถึง ความเป็นอยู่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับไถ่ชน หมายถึง วิธีชีวิตของนักการพนันและคนทำบ่อนไถ่ชน รวมทั้งภาษาและความเชื่อที่สืบทอดกันมาในวงการไถ่ชน

สายพันธุ์ไถ่ชน หมายถึง ความเกี่ยวข้องที่มีต่อกันทางสายเลือดของไถ่ชน

การนำเสนอผลการศึกษา

คู่มือฉบับนี้จะนำเสนอผลการศึกษาในรายงานออกเป็น 7 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ จะนำเสนอหัวข้อความสำคัญของปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์เฉพาะ และการนำเสนอผลการศึกษา

บทที่ 2 การสำรวจองค์ความรู้ จะนำเสนอหัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ไถ่ชน ซึ่งประกอบไปด้วยแนวการวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม และแนวการวิเคราะห์เชิงการตีความทางวัฒนธรรม และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย จะนำเสนอหัวข้อการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 พัฒนาการและบทบาทของการชนไถ่ในบริบทสังคมภาคตะวันออก จะนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในลักษณะการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ การชนไถ่แบบดั้งเดิม การชนไถ่แบบสมัยใหม่ และสรุปท้ายบท

บทที่ 5 กระบวนการพนันชนไถ่ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันของเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จะนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในลักษณะการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะของสนามชนไถ่ในภาคตะวันออก ลักษณะของไถ่ชนในปัจจุบัน ลักษณะของการเลี้ยงไถ่ชนในภาคตะวันออก ลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนันชนไถ่ในภาคตะวันออก ลักษณะของรูปแบบการพนันชนไถ่ในภาคตะวันออก และสรุปท้ายบท

บทที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการพนันชนไถ่กับบริบททางสังคมของภาคตะวันออก จะนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในลักษณะการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ การชนไถ่กับบริบททางเศรษฐกิจ การชนไถ่กับบริบททางการเมือง การชนไถ่กับบริบททางวัฒนธรรม และสรุปท้ายบท

บทที่ 7 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จะนำเสนอหัวข้อการสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผลการศึกษา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป